

Hvilke risici kan påvirke muligheden for at bedriftens strategiske mål nås? - revideret

Her er spørgerammen, som skal bruges i forbindelse med kortlægning af risikofaktorerne på bedriften

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Finansielle risici

Likviditet - tilgængelighed og pris på fremmed kapital

- Hvad er bedriftens gældsprocent?
- Er det muligt at optage mere realkreditbelåning? Hvor stor er denne mulighed / risiko?
- Er det muligt at udvide kreditrammen i banken? Hvor stor er denne mulighed / risiko?
- Er der finansielle reserver der kan likvideres ved behov? Hvor stor er denne mulighed / risiko?
- Er der produktionsmæssige tiltag der kan forbedre likviditeten ved behov? F.eks.:
 - Nedbringelse af lagerbeholdninger!?
 - Likvidering af produktionsmidler!? (kan man spare en traktor!?)

Hvorledes påvirker skattebetalingens likviditeten?

Renterisiko

- Hvordan er bedriften eksponeret overfor renterisiko? Hvad er den samlede påvirkning af:
 - Renteudgifter - realkredit og bank finansiering
 - Kursudvikling på realkreditobligationer
 - Pengestrømmen relateret til finansielle kontrakter (rente SWAP mv.)
 - Kursudvikling på finansielle instrumenter (rente - SWAP mv.)

Hvorledes spiller skattereglerne sammen med renterisikoen?

Valutarisiko

- Hvad er den produktionsrelaterede valutaeksponering på bedriften?
- Hvad er den finansieringsrelaterede valutaeksponering på bedriften?

Hvorledes spiller skattereglerne sammen med valutarisikoen, herunder mht. likviditeten?

Menneskelige risici

Arbejdsulykker

- Har I oplevet arbejdsulykker på bedriften?
- Er der arbejdsikkerhedsmæssige risici som er særligt store på bedriften?

Sygdom eller dødsfald blandt ejer, ægtefælle og/eller ansatte

- Er der et formelt eller uformelt beredskab omkring ejendommens drift ved ulykker, sygdom eller dødsfald?

Samarbejdsproblemer mellem flere ejere

- Er der procedurer for hvordan evt. samarbejdsproblemer håndteres?

Opsigelser fra nøglemedarbejdere

- Er der et formelt eller uformelt beredskab omkring ved opsigelser fra nøglemedarbejdere?

Social- og familiejuridiske forhold

- **Har begge ægtefæller tegnet frivillig sygeforsikring?**

Hvis der er tegnet frivillig forsikring, betyder det, at man er sikret syge- og barseldagpenge med et fast beløb, uanset om der er underskud i virksomheden.

- **Hæfter ægtefællen i forhold til kreditorerne?**

Hvis den ene ægtefælle står som ejer af ejendommen, så prøv så vidt muligt at undgå at den anden ægtefælle skriver under på kassekredit mv., specielt hvis man ved, at situationen ender med tvangsauktion. Hvis f.eks. hustruen ikke hæfter for gæld, er der senere mulighed for at købe ny ejendom i hendes navn. Forsøg i øvrigt at undgå at familiemedlemmer kommer til at hæfte for gæld, f.eks. under tvangsakkord mv.

- **Indgår hustruens løn på særskilt konto?**

Hvis ægtefællen ikke hæfter for gælden i ejendommen, bør ægtefællens lønindtægt, arbejdsløshedsdagpenge og børneydelser gå ind på særskilt lønkonto - dvs. bør ikke indgå på en konto, der vedrører virksomheden. Løn fra "insolvent" ægtefælle – husk konkurslovens regler om omstødelse af løn til nærtstående (6 måneder/2 år - og som overstiger, hvad der må anses for rimelig løn).

- **Er der tegnet forsikring for tab af erhvervsevne?**

Erfaringen viser at landmænd i krise har forøget risiko for at blive ramt af arbejdsulykke. De personlige forsikringer bør derfor gennemgås.

- **Er ægtefælle og du med i a-kasse?**

Hvis du er i økonomisk krise, vil det være en god idé at blive indmeldt i en a-kasse. Herved kan du evt. nå at være medlem i 1 år inden evt. salg eller bortforpagtning og derved få ret til arbejdsløshedsdagpenge. Hvis ikke det kan nås, kan du dog optjene nogle timer til opfyldelse af beskæftigelseskravet, som er 1.924 timer for fuldtidsforsikrede.

- **Hvilke forsikringer har du?**

Kontroller dine forsikringer. Du skal sørge for kun at have de helt nødvendige forsikringer med en selvrisiko, du kan betale. Hvis der er tegnet frivillig forsikring, betyder det, at man er sikret syge- og barseldagpenge med et fast beløb, uanset om der er underskud i virksomheden.

- **Hvad sker der med bedriften i tilfælde af skilsmisse?**

Har du/I overvejet at sikre, at du kan fortsætte driften og ejerskabet af gården i tilfælde af skilsmisse? Der skal etableres forskellige løsninger, primært i form af ægtepagt, som tilgodeser begge ægtefællers interesse i tilfælde af skilsmisse.

- **Har du overvejet generationsskifte ved død?**

Det kan ved testamente sikres, at generationsskifte til en af børnene er muligt ved dødsfald. Der kan f.eks. tilstræbes en værdimæssig ligedeling for børnene, men således at du/I har taget stilling til, hvem der i givet fald kan (og vil) drive gården videre.

Afsætnings- og indkøbsrisici

- Prisniveau og -ændringer på produkter og produktionsfaktorer
 - Input - output DB niv.
- Hvad er konsekvensen af et fald i mælkeprisen med 10 %?
- Forventer du stigende eller faldende omkostninger - hvis mælkeprisen stiger?
- Hvor mange gange forhandler du prisen på dine salgsafgrøder om året?

- Hvor mange gange forhandler du prisen på dine indkøbte fodermidler om året?
- Forhandler du prisen på salgsafgrøder og indkøbte fodermidler sammen eller hver for sig?
- Hvor stor en andel af dit samlede foderforbrug (evt. målt i FE) er hjemmeavlet?
 - Besætningsomsætning
- Afsætter du normalt dyr til levebrug? (drægtige kvier)
- Afsætter du normalt tyrekalve i 14 dagsalderen?
- Hvor stor en del af din udskiftning foregår ved egen avl?
- Hvor stor en del af din udskiftning afsættes til slagteri?
- Hvor stor en del af din udskiftning afsættes til destruktion?
- Hvor stor en del af din udskiftning afsættes til levebrug?
- I lyset af do. - hvordan påvirkes bedriften likviditetsmæssigt ved ændringer i besætningsprisforhold
- Hvordan påvirkes bedriften driftsresultatmæssigt ved ændringer i besætningsprisforhold
 - Kapacitetsomkostninger
- Energi
- Maskinstation
- Løn

Leverings- og forsyningsikkerhed

- Vejrbedingede risici (strøm- eller vandafbrydelser, forhindring af mælkeafhentning)
- Sygdomsbedingede risici (avlsvir - f.eks. Blue Tongue type cases)
- Likviditet - bankkrak (Roskilde Bank cases)
- Rettidighed i marken ved maskinstations arbejde

Kvalitet

- Mælkekvalitetstillæg

Eksport- og importrestriktioner

- Pris på mælk
- Pris på kød
- Pris på avlsvir
- Pris på kraftfoder (f.eks. GMO soya)

Produktionsrisici

Vejr

- Hvad er den vejrbedingede udbyttevariation i marken?
- Hvad er værdien af markvanding?
- Hvor stort bufferlager af grovfoder er det optimalt af have i lyset af produktionsusikkerhed?
- Hvad er den vejrbedingede risiko for produktionstab / øgede omkostninger i stalden?
- Hvad er risikoen for - og konsekvensen af at mælke ikke kan afhentes? (snestorm)
- Hvor store er omkostningerne ekstremt vejr:
 - Kulde: vandør der springer...
 - Varme: varmestress hos køer...
 - Vind: taget blæser af stalden...
 - Vand: øget lagerspild - udtagningsomkostninger (grovfoder)

Skadedyr

- Hvornår er det relevant at sprøjte for div. skadedyr i marken - ud fra en risiko vurdering af effekten på udbytte og værdi af afgrøden?

Produktionssygdomme - mark

- Hvornår er det relevant at sprøjte for div. sygdomme i marken - ud fra en risiko vurdering af effekten på udbytte og værdi af afgrøden?

Produktionssygdomme - stald

- F.eks. hvor meget koster produktionssygdomme så som mastitis dig om året?
 - Hvad koster - og hvilken virkning har tiltag til højen sundhedsniveauet?
 - Hvor stor er sikkerheden for omkostninger og virkninger af div. tiltag?

Epidemiske sygdomme

- Hvad er konsekvenserne for din bedrift ved indførelsen af smittebeskyttelses zoner a la Blue Tongue tilfældet i 2008? Har din(e) besætning(er) stor eller lille omsætning med andre besætninger?
- Salmonella Dublin
 - Hvad koster det dig at sanerer for Salmonella Dublin?
 - Hvad er din risiko for at blive reinficeret? (afhænger af bl.a. af geografiske forhold)

Teknologi og produktionsmetoder

- Hvad vil værktøjer til forbedring af reproduktionseffektiviteten koste? - og har de mulige effekter?
- Hvad vil det koste at tiltrække arbejdskraft fremadrettet? - og hvad vil arbejdskraft besparende teknologi koste (link til renterisiko)?
- Hvad er konsekvensen af forskellige udskiftningsstrategier i besætningen have? (samspil mellem øget risiko for ufrivillig udskiftning, prisforholdet mellem slaget og avlsvir, samt mælke og foderpris)

Institutionelle risici

Støtteordninger

- Hvilke forventninger har du til den afkoblede støtte fremad rettet?
- Hvad er worst case i forhold til den afkoblede støtte?
- Hvad er din risiko for at falde for krydsoverensstemmelse kontrol?
- Hvilken effekt vil afkobling af handyr præmien have for din bedrift?
 - Under referenceperioden
 - Efter referenceperioden

EU-, landbrugs- og miljølovgivning

- Hvilke trusler og muligheder ligger der i Grøn Vækst for din bedrift?
 - Omsættelighed af N-kvoter?
 - Bliver de kapitaliseret?
 - Hvornår?
 - Hvordan?
 - Risikospredning!
 - Udvidelse af mulighederne for anvendelse af selskabsformer
 - Mulighed for at dele risiko med andre investorer?
 - Mulighed for at isolerer risikofyldte aktiviteter?

• 2

Lovgivning om skatter og afgifter

- Hvad betyder skattereformen?
- Hvad betyder den høje offentlige ejendomsvurdering?

Mælkekvote

- Hvor stor en del af den forventede produktion er dækket af mælkekvote?
- Hvad er sandsynligheden for at landekvoten bliver udnyttet og der kommer superafgift?
- Hvilken konsekvens vil overskridelse af landekvoten have for dig?
- Hvilke bud / udbuds praksis har du på kvotebørserne?